

NARZĘDZIA DO EWALUACJI I AUTOEWALUACJI

Aplauz

Prosta metoda służąca do ewaluacji poszczególnych elementów pracy w projekcie albo na jego koniec. Poproś uczestników, by stanęli w kółko i odczytuj na głos poszczególne elementy projektu, a uczestnicy klaszczą, jeśli byli z nich zadowoleni. Czym wyższy poziom satysfakcji z danej części projektu, tym głośniejsze i dłuższe powinny być oklaski. Ponieważ metoda koncentruje się na zmierzeniu poziomu satysfakcji uczniów z określonej części pracy w projekcie lub całego projektu (czy podobało im się czy nie), można jej używać jako rozgrzewki przed przejściem do bardziej poważnych części ewaluacji.

Atomy

Odmiana osi oceny, służąca raczej do oceny uczuć, emocji uczestników i omówienia przyczyn. Wyznacz na środku sali punkt, który określisz jako jądro atomu. Powiedz, że uczestnicy ustawiają się w pewnej odległości od środka – zależnie jak mocno oceniają swoje: zadowolenia, zaangażowanie, zmęczenie, itp. wynikające z udziału w projekcie. Im dalej od środka, tym dana cecha ma mniejsze natężenie. Spytaj uczestników, co sprawiło, że w taki sposób oceniają poziom cechy u siebie. Wybierając narzędzia dopasowujemy je do wieku i doświadczenia uczniów w stosowaniu samooceny.

Grupy dyskusyjne

Grupy dyskusyjne składają się z 4 do 6 osób i ich skład pozostaje niezmienny przez cały okres trwania zajęć, co pozwala uczestnikom na wypracowanie własnej atmosfery podczas cyklicznych spotkań. Grupy dyskusyjne zbierają się codziennie, zazwyczaj na koniec dnia i ich spotkania trwają od 30 minut do godziny.

Dobrze jest ustalać skład grup w taki sposób, by w każdej z nich znaleźli się uczestnicy z różnych środowisk, o różnych osobowościach i profilach, co pozwoli grupie na posiadanie kilku punktów widzenia. To jest szczególnie cenne dla ewaluacji. Ponadto małe grupy stwarzają lepsze warunki do publicznego wypowiedzania się niż liczna grupa.

Grupa dyskusyjna daje uczestnikom możliwość:

- wymiany doświadczeń z pozostałymi uczestnikami;
- ewaluacji dnia;
- wyładowania się;
- podania nowych pomysłów na ulepszenie programu.

Z kolei dla prowadzących grupy dyskusyjne są doskonałą okazją do bycia na bieżąco z tym, co się dzieje w całej grupie.

Koło ewaluacji

Cel: szybka metoda służąca poznaniu ogólnej opinii dotyczącej różnych aspektów działania/projektu.

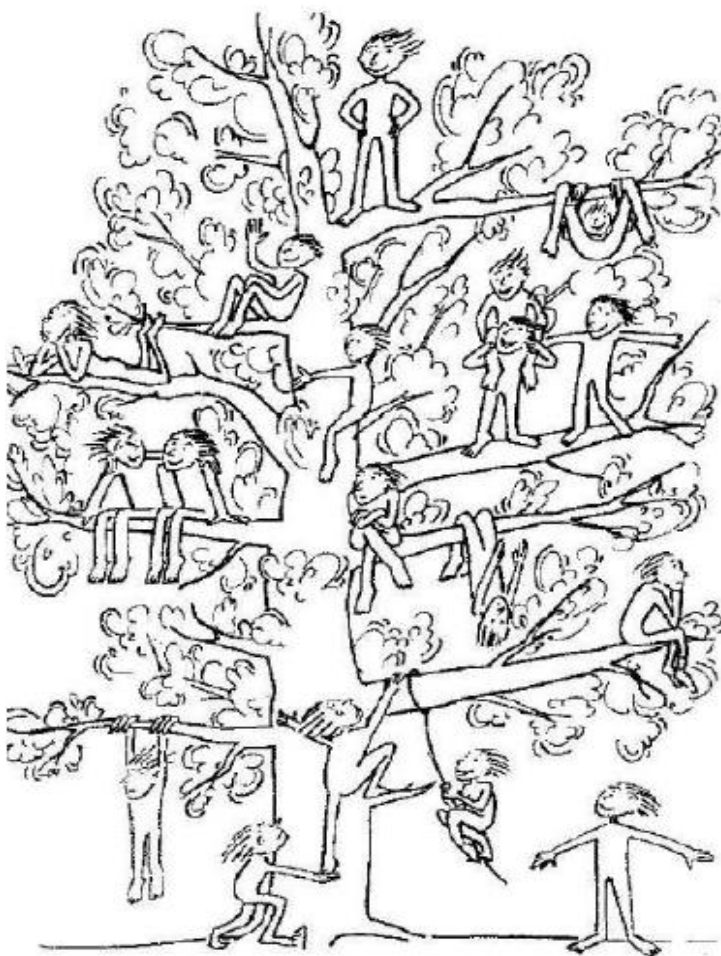
Narysuj na flipczarce/tablicy koło, podziel je dwoma przecinającymi się liniami na cztery równe części. Każdą część podpisz nazwą zagadnienia, które chcesz, żeby zostało ocenione przez uczestników. Np. *zdobyta wiedza, praca grupowa, realizacja celów, satysfakcja z udziału*. Zadaniem uczestników jest postawienie w każdej ćwiartce koła kropki oznaczającej ich ocenę danego aspektu/zagadnienia. Im bliżej punktu przecięcia się linii – środka koła, tym lepiej, im bliżej brzegów, a nawet poza kołem – tym gorzej.

Ludziki na drzewie

Te metodę można wykorzystać w mniejszych i większych grupach do podsumowania dnia albo w końcowej ewaluacji. Jej zaletą jest łatwość adaptacji do różnych sytuacji i potrzeb.

Uczestnicy są proszeni o opowiedzenie o swoich obecnych odczuciach i/lub satysfakcji związanej z programem lub innymi sprawami, jak np. uczenie się, dynamika w grupie itd. W tym celu uczestnicy są proszeni o wybranie na rysunku tego ludzika, który akurat najlepiej reprezentuje ich obecny nastrój, czy stan umysłu związany z częścią programu, która właśnie jest ewaluowana.

Kiedy już wszyscy dokonali wyboru, każdy wyjaśnia dlaczego wybrał konkretnego ludzika.

Lodzie na morzu

Na podłodze lub na ścianie przygotuj dużą ilustrację morza z dwoma portami – jednym na górze, a drugim na dole. Wyjaśnij, że odległości między portami symbolizują przedział czasu pomiędzy rozpoczęciem, a zakończeniem projektu; możesz wybrać tylko dwa etapy działań projektowych.

Poproś uczniów o zrobienie własnych łodzi i umieszczenie ich w jakimś punkcie pomiędzy dwoma portami. Umieszczone w danym punkcie łodzie będą symbolizować zmianę, jaka zaszła w wyniku pracy w projekcie u uczniów. Na morzu można również narysować skały, wyspy i inne symbole, które pomogą uczniom zdecydować, gdzie zacumować swoją łódź. Tę metodę wykorzystuje się na wiele sposobów, jest ona szczególnie popularna wśród małych dzieci. Można rozdać uczniom łodzie symbolizujące różne elementy, które chcemy ewaluować, np.: łódź „mojego uczenia się”, łódź „współpraca w grupie”, łódź „mój udział w projekcie”.

Ostatnia runda

To jest bardzo proste ćwiczenie, w którym każdy uczestnik po kolei ma powiedzieć to, co akurat uważa za ważne i chce przekazać innym. Należy pamiętać, że ta forma aktywności może się przerodzić w długą i bardzo męczącą sesję, zatem by uniknąć takiej sytuacji i pomóc uczestnikom w skupieniu się na najważniejszych rzeczach, można na przykład ograniczyć możliwość wypowiedzi do jednego zdania.

Bardzo dynamiczną odmianą tego ćwiczenia jest „Pudełko zapalek”. Jego dynamizm wynika się z napięcia i tempa. Potrzebne są jedno lub dwa pudełka zapalek (wystarczy jedna zapalka dla każdego uczestnika) oraz wiadro lub talerz. Po kolei każdy uczestnik ma zapalić zapalkę i w trakcie jej spalania się może mówić. Kiedy zapalka się spali, natychmiast należy skończyć!

Jeszcze innym sposobem na przeprowadzenie ostatniej rundy jest wybranie jakiegoś obiektu, symbolizującego projekt, i puszczenie go w obieg wśród uczestników. Osoba, która akurat trzyma przedmiot w rękach może ować, a po skończeniu przekazuje go kolejnemu uczestnikowi. Innym wariantem tego ćwiczenia może być zastosowanie szpulki nici. Przekazując ją sobie nawzajem, uczestnicy tworzą coś w rodzaju pajęczyny.

Myśli wypowiedziane w ostatniej rundzie mogą się czasem wydawać niedokończone bądź nieadekwatne do tematyki projektu. Niemniej jednak odczucia i wrażenia wyrażone przez uczestników mogą nam dopomóc w zrozumieniu wyników innych metod ewaluacji. Dlatego też bardzo ważnym jest robienie notatek podczas ostatniej rundy.

Oś oceny

Za pomocą taśmy malarskiej/sznurka wyznacz oś pośrodku sali. Na jednym jej krańcu połóż kartkę z napisem 100%, na drugim 0%. Następnie poproś uczestników, żeby przez zajęcie miejsca w wybranej części osi pokazali na ile procent oceniają poszczególne elementy projektu, warsztatu, wydarzenia (np. w przypadku grupy realizującej projekt: osobista satysfakcja z pracy, zdobyta wiedza/umiejętności, ciekawie spędzony czas, praca zespołowa, współpraca z opiekunem, itp.) Uczestnicy zajmują miejsca na wybranym miejscu osi – ochotnicy uzasadniają, co wpłynęło na zajęcie przez nich tego miejsca.

Półki sklepowe

Na tablicy/flipczarcie narysuj duży prostokąt, podzielony na trzy - cztery równe części. Rozdaj każdemu uczniowi kilka karteczek samoprzylepnych postit. Powiedz, że przed sobą widzą półki w sklepie – ich zadaniem jest zapelnąć je towaram – elementami działania/projektu, które ewaluujecie. Niech wypiszą wszystkie składowe projektu, które chcą ocenić i umieszczą na odpowiedniej „półce”, przyklejając do flipczarta – im wyższa „półka”, tym lepsza ocena danego elementu. Następnie rolą prowadzącego jest uporządkowanie naklejonych postitów – i omówienie – warto pytać się uczestników o niejasne sformułowania.

Przegląd w trzech słowach

Jest to proste ćwiczenie, w którym każdy z uczestników jest proszony na koniec dnia o napisanie trzech słów, które najlepiej oddają ich doznania związane z tym dniem. Następnie każdy ma przeczytać swoje słowa na głos, by mogły być zanotowane na planszy. Kolejnym krokiem jest rozmowa na temat znaczenia tych słów i tego, co ze sobą niosą. Zazwyczaj prowadzi to do ożywionej dyskusji.

Przegląd w trzech słowach absorbuje od samego początku wszystkich uczestników i ułatwia podjęcie dyskusji tym, którzy często boją się odezwać pierwsi.

Rzeka projektu

Na tablicy lub flipczarcie narysuj schematycznie rzekę – od gór do ujścia. Powiedz uczestnikom, że symbolizuje ona zakończony właśnie projekt. Niech pomyślą o swoich uczuciach i doświadczeniach na poszczególnych jego etapach. Mogą je zapisywać na kartkach samoprzylepnych lub opisać w odpowiednim miejscu biegu rzeki. Uczestnicy mogą również uzupełniać rzekę o elementy graficzne, symbolizujące konkretne wydarzenia/momenty przełomowe w projekcie. Następnie wspólnie z uczestnikami omów to, co zawiera rzeka – prosząc o rozwinięcie, uzupełnienie najważniejszych elementów.

Rece

Cel: poznanie opinii uczestników na temat różnych aspektów projektu/działania.

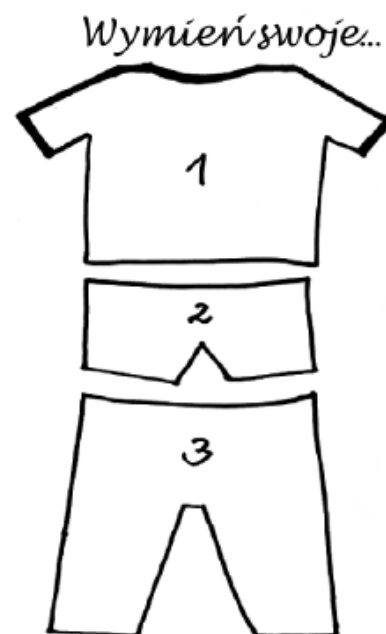
Poproś uczestników o odrysowanie na kartce papieru własnej dłoni. Na każdym z palców uczestnicy powinni napisać jedną rzecz dotyczącą ewaluowanego wydarzenia/projektu:

- co było najlepszą stroną – na kciuku,
- o czym opowiem znajomym – na wskazującym,
- co było najslabszą stroną – na środkowym,
- co bym zmienił/a – na serdecznym,
- czego się nauczyłem/am (ew. dowiedziałam/em, co było zaskakujące) – na małym.

Następnie uczestnicy indywidualnie wypełniają rysunki dłoni, zgodnie z własnymi opiniami.

Sznurek do bielizny

Skutecznym sposobem na odkrycie oczekiwań uczestników jest ćwiczenie nazywane „Sznurek do bielizny”. Wszyscy uczestnicy otrzymują rysunki, na których widnieją części garderoby. Każda część oznacza inne oczekiwania (na przykład: nadzieje, obawy i propozycje), które uczestnicy mają wobec programu. Uczestnikom wyznacza się czas by zastanowili się nad własnymi oczekiwaniami, używając poszczególnych części garderoby jako wskazówek. Każdy zapisuje swoje pomysły na odpowiednich „ubraniach” i przyczepia je do sznurka zawieszzonego w sali lub narysowanego na ścianie. Dzięki temu każdy uczestnik ma szansę obejrzeć „pranie” innych. Ważne jest, by grupa miała wystarczająco dużo czasu na wykonanie tego zadania.

Termometr

Prostą metodą na „zmierzenie temperatury” np. współpracy w grupie jest „Termometr”. Można narysować go na planszy i poprosić każdego ucznia o zaznaczenie swoimi inicjałami na skali tak, by najlepiej pokazać odczucia dotyczące np. określonego etapu projektu lub całego projektu. Za pomocą termometru można też badać inne aspekty. Przykładowe kryteria: ciepła, przyjazna, oficjalna, chłodna, nieprzyjazna. Można również poprosić uczestników, by podzielili się swoją ewaluacją i porozmawiali, jakich ulepszeń należałoby dokonać.

Źródło: *Pakiet szkoleniowy nr 10. Ewaluacja edukacyjna w pracy z młodzieżą. Program Młodzież*, Warszawa 2007.